

sexies septenarius ductus hoc idem figurat, quantum ad sex sæculi ætates pertinet; sexies enim septem quadraginta duo sunt, nec frustra ipse Jephthe sex annis populum judicavit.

CAPUT XIII.

VERS. 2. — *Sed concipies, etc.* (ISID., in *Jud.*) Samson habet quædam in typum Christi, etc., usque ad et de Christo dictum et per prophetam: *Orietur vobis sol justitiæ, et sanitas in pennis ejus.*

VERS. 3. — *Nec immundum.* (AUG., quæst. 50.) Immundum est dissolutio disciplinæ quæ esse cœperat in Israel, et jam ad ea manducanda eos labefecerat, quæ Deus in animalibus prohibuerat: jam enim etiam ad cultum transibant Idolorum.

(AUG., quæst. 52 in *Jud.*) Quod ait mulier dictum sibi ab angelo, etc., usque ad Nazaræi certis diebus observabant votentes votumque reddentes.

VERS. 19. — *Tulit itaque.* (AUG., quæst. 53.) Quod dicit Scripturâ ignorasse Manue, quod angelus Domini esset, etc., usque ad ut traderetur inimicis per quadraginta annos.

VERS. 20. — *Quod.* (GREG., lib. V *Moral.*, cap. 23.) Quid est quod ad visionem angeli vir est timidus, mulier audax, nisi quando cœlestia nobis monstrantur, spiritus quidem pavore se concutit, sed tamen spes præsumit. Inde enim spes ad majora audenda se erigit, unde turbatur spiritus qui ea quæ superna sunt prior videt, quia cum altiora secretorum cœlestium sic levata mens conspicit, cuncta humanarum virium soliditas contremiscit.

(AUG., quæst. 54 in *Jud.*) Quid est quod postquam manifestatus est Manue et uxori ejus angelus, etc., usque ad non accepturum sacrificium, sed ipsum sacrificium futurum.

CAPUT XIV.

VERS. 5. — *Descendit itaque Samson, etc.* (ISID., in *Jud.* tom. V, cap. 8.) Samson cum ad alienigenas tenderet causa petendæ uxoris, leonem occidit: et Christus Ecclesiam vocaturus de gentibus diabolum vicit qui ait: *Gaudete quia ego vici mundum* (Joan. XVI). Ex ore leonis occisi favus extrahitur, quia ut conspicimus reges terreni regni, qui contra Christum ante fremuerunt, jam perempta feritate dulcedinem Evangelii prædicant, et munimenta præbent.

CAPUT XV.

VERS. 8. — *Percussitque eos, etc.* (AUG., quæst. 55 in *Jud.*) LXX: Percussit alienigenas Samson ad

tibiam super femur, id est, tam mirabiliter, ut stupentes tibiam unius vœdis super femur alteritis ponerent.

VERS. 12. — *Jurate.* (AUG., quæst. 56 in *Jud.*) Quid est quod ait Samson viris Juda, etc., usque ad nisi audiendo vel legendo discantur, ita nec modi locutionum.

VERS. 16. — *In maxilla.* (GREG., lib. XIII *Moral.*, cap. 6.) Maxilla asini prædicatores significat. Redemptor enim noster simplicitatem et patientiam prædicantium, suæ manu virtutis tenens, a vitulis carnales interfecit, et maxilla in terram projecta, postmodum aquas fudit: quia tradita morti prædicatorum corpora magna populis monstravere miracula.

CAPUT XVI.

VERS. 1. — *Abiit quoque, etc.* (GREG., Homil. 21 in *Evang.*) Quem in hoc facto Samson, etc., usque ad et ascendendo regna cœlorum penetravit.

VERS. 19. — *Vocavitque tonsorem.* (ISID., in *Jud.*, tom. V, cap. 6.) Quod mulier subdola caput Samsonis rasit, etc., usque ad et parato certamine in finem fortissime dæmones triumphavit.

(GREG., lib. XXVII *Moral.*, cap. 13.) Samson amissis oculis ab Allophylis ad molam deputatur, etc., usque ad foris in circuitum laboris mittunt.

VERS. 30. — *Multoque.* (GREG., lib. XXIX *Moral.*, cap. 7.) In hoc loco per Samson Christus significatur, etc., usque ad simul omnes moriendo prostravit.

CAPUT XVII.

VERS. 5. — *Et fecit ephoa et theraphim, etc.* (HIERON., epist. 130, tom. I.) In volumine Judicum, etc., usque ad per teraphim fecisse monstratur.

CAPUT XVIII.

VERS. 7. — *Venerunt Lais, etc.* (HIERON., lib. de loc. Hebr.) Laisan filii Dan, etc., usque ad juxta Esthaol.

CAPUT XIX.

VERS. 25. — *Eduxit ad eos concubinam suam, etc.* (AUG. de Civ., cap. 34.) Concubina interdum profuxore usurpatur. Agar enim, et Cethura, et uxores et concubinæ Abraham vocantur.

CAPUT XX.

VERS. 18. — *Consultaverunt.* (GREG., lib. 24 *Moral.*, cap. 15.) Qui semetipsum non judicat, etc., usque ad sed contra se rigida, bonis vero otionibus sit submissa.

CAPUT XXI.

Juraverunt quoque filii Israel in Maspha, etc.

LIBER RUTH.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. — *Facta est.* Propter paucitatem spiritualium doctorum quibus judicandi datur auctoritas, facta est fames verbi Dei, quando lex etiam per Judaicas traditiones corrupta est.

Abiitque homo, (RAB.) Christus, scilicet, in Beth-

leem Juda natus peregrinationem hujus mundi visitavit, cum uxore sua, id est, Ecclesia, et cum duobus liberis, duobus scilicet ordinibus prophetarum et apostolorum qui sanguine Christi a peccati servitute sunt liberati.

Abiit homo. (RAB.) Quem quidam Decalogum legis

intelligunt, et uxorem ejus synagogam, et duos filios, regalem honorem et sacerdotalem: qui non solum in gente Judæorum, sed et proselytorum copulam sibi acquirebant, sicut in tempore David, et Salomonis et aliorum factum est.

VERS. 2. — *Mahalon.* Qui de fenestra vel a principio. Hic est chorus prophetarum per quos de fenestra primum fidei lumen in orbem processit: qui etiam veri luminis, id est Christi, primi prædicatores fuerunt.

Chelion, consummatio. Hi sunt apostoli qui ænigmata prophetarum ad consummationem pleni intellectus perduxerunt. Hi merito Ephrathæi et de Bethlehem Juda orti sunt: qui cœlesti pane satiati per prædicationem Evangelii fructum prædicationis collegerunt. Ephrathæus enim frugifer, Bethlehem domus panis, Juda confessio interpretatur, unde: *Vos date illis manum.* Item, *Exites prædicate Evangelium regni Dei.* Et alibi: *Elegi vos de mundo ut eatis, et fructum faciatis (Marc. vi, xvi; Joan. xvi).*

VERS. 4. — *Ruth.* Videns vel festinans, vel deficiens interpretatur: in qua obediētia et credulitas gentium designatur, de quibus dicitur: *Populus quem non cognovi, servivit mihi,* etc. Et alibi: *Æthiopia præveniet manus ejus Deo (Psal. lxxvi).* Vocabantur ergo duo populi per sanctos prædicatores ad consortium fidei et electorum Dei, ut ex diversis gregibus fieret unum ovile.

VERS. 5. — *Mortui sunt.* Post perfectionem pii laboris, scilicet de exsilio hujus mundi ad cœlestia regna migraverunt, ut expleto mandato Decalogi acciperent denarium beatitudinis.

VERS. 7. — *Egressa est, etc., utraque.* Studiose satagit Ecclesia, ut plebes quas Apostoli et prophetæ tempore suo instruxerunt, perducant ad unitatem fidei et societatem Christianæ religionis: quæ Scriptura referente didicit, quia justus non derelinquitur, nec semen ejus quærens panem, qui de cœlo descendit (*Psal. xxxvii*).

VERS. 8. — *Ite in domum.* Ecclesia non indiscrete agit, nec indiscrete quemquam recipit, unde: *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sunt (I Joan. iv).* Possunt hæc synagogæ convenire, quæ retrahit ad fidem Christi venientes, et maximo illud, ut superata a veritate infirmam se cognoscit effectandi: *Revertimini, filie meæ.*

VERS. 11. — *Num ultra.* (RAB.) Vox synagogæ veritatem constantis et supervenientem culpam non tacentis quæ a viro, id est, David relicta: et a filiis, id est, regibus et principibus privata, sterilem se esse et infirmam ad concipiendum filios Deo confitetur post adventum Christi.

VERS. 14. — *Elevata.* Per hæc mulieres, quarum una dolens et lugens a socru recedit, altera obstinato animo adhæret, credentes significantur: quorum alii percepta gratia baptismi et societate fieri, ad errores pristinos relabuntur, quos significat Orpha: quæ ad Deos suos reversa est; alii vero definito consilio,

perceptam gratiam consequuntur, quos significat Ruth.

VERS. 16. — *Quocumque.* Sic Ecclesia de gentibus vocata, relicta patria, id est idololatria omissa, carnali conversatione et desideriis, proficitur Deum suum esse in quem crediderunt sancti, et ituram quo caro Christi ascendit, et pro ejus nomine in hoc sæculo pati usque ad mortem, et cum populo sanctorum et prophetarum et patriarcharum; unde: *Lætamini gentes cum plebe ejus (Rom. xv).*

VERS. 18. — *Videns.* Gentilis populus obstinato animo prædicatores sequitur in terram sanctam, et in civitatem Dei Bethlehem, ubi præparatur ad suscipiendum sponsum de stirpe Abrahæ natum, in quo benedicantur omnes gentes vel tribus terræ.

VERS. 20. — *Ne vocetis.* Agnoscit synagoga calamitatem suam, quam post adventum Christi merito patitur: et refugit pulchra vocari, quia tempora prosperitatis suæ finiri conspicit.

Quando primum. Id est quando lex incarnationis suæ ordinem ad mysterium passionis Christi converterit. Messis enim hordeacea tempus Dominicæ passionis exprimit, quæ mense novorum, id est, primo mense contingit. Bene ergo tempore illo ad Bethlehem veniunt, quando lex Christum quem docet in Bethlehem natum, in pascha, id est in mense novorum, prædicat occisum. Sancta quoque Ecclesia toto conatu laborat, ut quas ad fidem convocat, incarnationis, passionis, resurrectionis merito imbuat. Messis hordeacea Judæorum exprimit credulitatem: qui peracto sacramento passionis, prædicantibus apostolis, primum ad fidem veniunt. Qui alibi quinque panibus hordeaceis pasti a Domino leguntur.

CAPUT II.

VERS. 3. — *Accidit.* Quia sancta Ecclesia ad Christum pertinet, cujus sponsa et corpus est. De quo dicitur: *Fortitudo mea et laus mea Dominus (Psal. cxvii).* Et alibi: *Dominus fortis et potens. Dominus potens in prælio (Psal. xxiii).* Ipse est cognatus Eli-melech, qui de Bethlehem et de stirpe David natus, testimonium habet a lege et prophetis. Hic verba salutis et pacis familiæ suæ attulit, in cujus natiuitate cecinerunt angeli, *Gloria in excelsis Deo, et in terra, etc. (Luc. ii).* Cui venienti in Jerusalem obviam turba clamavit, dicens: *Benedictus qui venit in nomine Domini (Matth. xxi).*

VERS. 7. — *Et rogavit.* Quia sancta Ecclesia perseverat in agro divinæ lectionis post messorum et prædicatores, mysteria Scripturarum colligens, ut in sinu mentis suæ testimonia et exempla virtutum recordat. Vel ager ille est cœlestis studii disciplina: messis intelligentia spiritalis; messorum, prædicatores; spicæ remanentes, sententiæ Scripturarum, quæ multum per mysterium occultatæ, quasi pleniores remanent ad exercitium meditantis. Plebs ergo gentilis ecclesiasticam disciplinam ardentem appetit, ut ad meditationem divinæ legis et sanctorum

societatem admittatur, et sanctorum documentis vel A gentem nomen Domini benedicit, quod servavit gratiam exemplis reficiatur. mortuis quam præbuit vivis.

VERS. 8. — *Ne vadas.* Quasi dicat: Ne recedas a statu fidei, ne sequaris errores hæreticorum vel schismaticorum: sed magis jungere animabus sanctis, ut metas Scripturas sanctas, meditando, et opere implendo; et haustum divinæ sapientiæ de libris duorum Testamentorum (unde pueri, id est, sancti bibunt), et ipsa bibas.

VERS. 10. — *Quæ cadens in faciem.* Gratias refert Ecclesia gentium Salvatori, qui eam respicere dignatus est. Cui ille respondit: placere sibi, quod mortuo viro suo, id est, diabolo, parentes idololatrias reliquit, et terram nativitatis, id est, carnalia desideria, et populo sanctorum se sociavit, qui sibi antea ignotus fuit cum sequeretur cupiditatem veteris hominis.

VERS. 13. — *Inveniam, etc.* Nota humilitatem gentilis Ecclesiæ, quæ se cognoscit imparem tantæ gratiæ, nec audet se æquiparare primitivæ Ecclesiæ; unde dicit: *Nam et catelli edunt de micis, etc.* Et alibi: *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus (Matth. viii).*

VERS. 14. — *Quando hora.* Hora vescendi fuit quando dictum est apostolis: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti (Matth. xvi).* A Domino enim dictum est: *In viam gentium ne abieritis (Matth. x).*

Intinge buccellam. Lege, scilicet quæ diu meditata C perseverans in priore populum Pharisæorum conditionibus vel traditionibus corrupta nativum saporrem perdidit. In hac tingit Ecclesia buccellam, id est, mysterium incarnationis Christi dicit esse in Testamento Veteri, et ideo firmius credit, quia ante longe præfiguratum cognoscit.

VERS. 16. — *De vestris.* Nota humilitatem patrifamilias, qui non solum spicas relictas testimoniorum colligi permittit, sed etiam manipulos scientiæ ultro nea largitate impertitur.

De vestris manibus projicite, etc. Quia gentilis populi infirmitatem non despicit, nec pristinos errores impropere, sed studii sagacitate ad ædificationem perducit.

VERS. 17. — *Quasi ephi.* Cum in lectione per sanctæ Trinitatis confessionem discit catholicam fidem. In ephi mensura, quæ tres modios continet, signatur una divinitatis substantia, et trium personarum proprietates.

VERS. 18. — *Quos portans.* Quia fidem suam matri Ecclesiæ ostendit. Vel Ecclesia synagogæ gratiam quam sponsi sui munere percepit, ostendit, ut eam provocaret ad fidem.

Dedit ei. Eructavit cor meum verbum bonum, scilicet de plenitudine cordis cibum prædicationis.

Benedictus. Synagoga, prædicante Ecclesia gentium, bonitatem et potentiam Domini cognoscit, et fortitudinem sui protectoris: et tandem veritate co-

gentem nomen Domini benedicit, quod servavit gratiam mortuis quam præbuit vivis.

VERS. 20. — *Propinquus.* Cognoscit propinquum mater Ecclesia per gratuita beneficia populo gentium collata, et audito nomine recordatur beneficiorum antiquorum; unde: *Memor sui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis (Psal. cxxli).*

VERS. 21. — *Præcepit mihi.* Quia Christus omnibus ad se venientibus præcipit, ut magis cum fidelibus suis jungantur ad messem spiritualis segetis, quam cum alienis, cui persuasioni consentit socrus, dicens: *Melius est filia;* hoc ut bonum et utile non potest negare Synagoga.

VERS. 23. — *Donec triticum.* Hoc est, tandiu adhæret doctoribus in meditatione Scripturarum, donec B Veteris et Novi Testamenti notitiam in cella cordis recondideret: unde pastum animæ sufficientem haberet.

CAPUT III.

VERS. 2. — *Aream.* Synagogam Judæorum ubi legis hordeum conditum est: hanc Christus ventilat, quando in area Evangelium prædicans, singulorum consilia et voluntates erga se triturat; unde: *Jesus autem non credebat semetipsum eis, eo quod ipse nosset omnes, et non erat opus ei ut quis testimonium perhiberet de homine (Joan. ii).*

VERS. 3. — *Non te.* Quia fides gentium Ecclesiæ non ante apparuit, quam Christus mysterium incarnationis suæ implevit, quando corporaliter inter homines vivens cibo ac potu usus est, et tandem cœnans cum discipulis suis corporis et sanguinis sui sacramenta communicavit eis. Impleto autem mysterio dispensationis, Christi Ecclesia de gentibus ad fidem fiducialiter accessit.

VERS. 4. — *Discooperies, etc.* Quod dicit: Agnosce Christum pro te passum, et veni devota mente, discute operimentum litteræ Veteris Testamenti in quo tegitur sacramentum incarnationis Christi; et cum cognoveris inde tibi salutem promissam, humiliter ad auxilium ejus confuge, ut ibi permanas omni tempore.

VERS. 7. — *Acervum.* Testimonia Scripturarum; unde: *Filius hominis vadit sicut scriptum est de illo (Matth. xxvi).* Vel juxta turmas fidelium animarum D quas morte sua ab inferis revocavit. Ad hunc lectum properavit Ecclesia et discooperto pallio, etc.

VERS. 12. — *Sed est alius me propinquior.* Joannes Baptista qui Christus putabatur, sed sponsi nomen non usurpavit, sed Christo reservavit, dicens: *Qui habet sponsam sponsus est, etc.* Hic propinquior, quia in mundo prior natus. Vel iste propinquus, est legis decalogus qui propinquior Synagogæ quam Evangelium videbatur, quia specialiter illi populo Datus et tempore prior est

VERS. 14. — *Surrexit itaque antequam.* Quia antequam Judæi doctrina legis imbuti naturæ suæ jura cognoscerent, Ecclesia gentium inertiae suæ somnium excutiens diluculo nascentis fidei surrexit, et ad Christi gratiam properavit.

CAPUT IV.

VERS. 1. — *Declina.* Quia Christus Judæis vidit legem constitutam temporaliter : et ad se declinare jussit : quia eam ad dispensationis suæ mysterium testificandum inclinavit. Aliter : vidit propinquum præterire, cum præcursoris sui adventum quem more humanæ vitæ properare conspexit, et ad officium præcursoris misericorditer convertit.

Locutus. Convenienter legisperitis partem agri Noemi ad emendum obtulit, cum partem plebis quæ apparente jam gratia remansit, ad salvandum, magistris Synagogæ ostendit, ut infirmitatem suam agnoscerent, et quod ipsi nequirent, vero medico faciendum committerent, unde leprosis dicitur : *Ite, ostendite vos sacerdotibus (Luc. xvii)*, et cum irent mundati sunt.

VERS. 5. — *Ut suscites.* Significat non aliam possessionem plebis quam copulationem Ecclesiæ in conjugium Christi, qui suscitavit antiquum nomen filii Dei quod in initio habuerunt sancti ; unde : *Videntes filii Dei*, etc., et Lucas dicit : Adam filium Dei, quem etiam in Ecclesia gentium per gratiam Dei suscitavit ; unde : *Dedit eis potestatem filios Dei fieri*, etc. Hoc nomen in nationibus, legis decalogus suscitare non potuit. Si autem hoc ad Joannem Baptistam retuleris, invenies eum cedentem juri propinquitatis, et dicentem : *Ego baptizo in aqua : medius autem vestrum stetit quem vos nescitis : cujus non sum dignus solvere corrigia calceamenti ejus.* Et alibi : *Ego non sum Christus : sed missus sum ante eum. Qui habet sponsam, sponsus est.* Cedit quoque lex Evangelio : *Lex enim subintravit ut abundaret delictum. Ubi autem abundavit delictum, superabundavit et gratia.* Reprobatio quidem fit præcedentis mandati propter infirmitatem ejus : introductio vero melioris spei per quam proximamus ad Deum fit per Jesum Christum.

VERS. 8. — *Solvere.* Calceamentum velamen est mysteriorum. Lex vero de pede suo calceamentum solvit, et Christo dedit, quia sacramenta per magistros populi manifestare non potuit, sed Christo hoc faciendum reservavit. Joannes ergo non sibi, sed Christo calceamentum vindicavit, quia soli Christo sponsam competere intellexit ; unde ait : *Non sum dignus solvere corrigiam calceamenti ejus*

VERS. 9. — *Testes.* Sic Christus ex utroque Testamento testes habet sufficientes, quod populum gentium quem decalogus jam finitus spiritualiter fecundare non potuit, ipse semine verbi Dei fecundavit omnia possidens, quæ priores et posteriores habuerunt sancti.

VERS. 11. — *Et majores.* (Isid.) Decem majorum natu benedictio ostendit in nomine Jesu omnes gentes esse benedicendas. Iota enim apud Græcos decem significat, quæ in nomine Jesu prima littera est.

Faciatur Dominus hanc. Imprecatur prospera Ecclie-

A sicut gentium, ut gratiam fecunditatis, quam habuerunt Israelitarum primi parentes, percipiat.

Rachel. Spe internæ contemplationis habens internam intelligentiam veritatis. Unde, Rachel bona facie, et pulchra specie, quam amat omnis pie studiosus, et propter hanc servit Laban, qui interpretatur dealbatio, quam comparat gratiæ Dei qui dicit : *Quod si fuerunt peccata vestra sicut Phœnicium, tanquam nix dealbabitur (Isa. i).*

Liam. Actio hujus vitæ in qua vivimus laboriosa est ex fide, et incerta, quo exitu perveniat ad utilitatem eorum quibus consulere volumus. Ipsa est Lia prior uxor Jacob, quæ infirmis oculis fuisse memoratur.

VERS. 12. — *Phares*, etc. Qui gentilis populi gratiam tenuit, et in partu fratrem qui prior manum emiserat præcessit, Israel enim in opere legis prius manum emisit, et eam prophetarum et ipsius Christi cruore pollutam retraxit. Postea vero populus gentium prorupit, ut essent *primi novissimi, et novissimi primi (Matth. xx)*. Thamar quoque commutans vel amaritudo interpretatur. Ecclesia enim gentium et nomine et habitu, quæ fuit in idololatria foeda et amara, in poenitentia fit dulcis et pulchra

VERS. 13. — *Ut conciperet et pareret.* Semper Ecclesia Spiritus sancti munere fecundatur, et aliis ad lucem perpetuam decedentibus alii succedent, ut Christianum nomen in æternum maneat et mater sanctissima de nova progenie in senectute sua consolationem habeat. Decedentibus quoque patriarchis et prophetis successerunt evangelistæ et apostoli, unde : *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii.*

VERS. 15. — *De nuru enim.* Nurus synagogæ gentilis Ecclesia est quæ nupsit Christo de synagoga nato. Quem scilicet per legem gignere non potuit per prophetiæ mysterium susceptum, sub velamine figuratum portabat occultum, et nutricis fungebatur officio, quia matris carebat privilegio.

Multo tibi melior, etc. Multiudinem scilicet eorum qui in veteri testamento legis doctrinam nutriebant, qui scilicet non crederent verbo Domini et immolaverunt filios suos et filias suas dæmoniis, et tandem Christum occiderunt et apostolos persecuti sunt.

VERS. 16. — *Et nutricis.* Spiritualis prosapia generationis demonstratur. Obed enim Servilis interpretatur. Isai, in sole sacrificium vel incensum ; David, manu fortis vel desiderabilis. Qui enim strenue Deo servit, sacrificium illi gratum et suavissimum odoris incensum per opera virtutum et orationis studium impendit. Sicque roboratus fide et devotione desiderabilis est, et Deo placet.

VERS. 17. — *Vicinæ.* Cælorum virtutes, qui gaudent in fecunditate Ecclesiæ, et vocant nomen ejus Obed, id est, serviens, quem superno regi secum servire desiderant.

VERS. 18. — *Hæ sunt.* Decem sunt generationes filii Judæ usque ad David. Unde cognoscis quia totius divini legis intentio ad Christum tendit, qui natus est de semine David, ut illius adventum præ-

dicet et legis perfectionem in eo manifestet: *Finis enim legis Christus ad justitiam omni credenti (Rom. x).* Ante legem ergo Jacob de incarnatione Christi ait: *Non auferetur sceptrum de Juda, et dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est.* Ad David

autem, quia Christus de semine Juda, dictum est: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Patet ergo etiam prophetarum et patriarcharum oraculum pertinere ad dispensationem Domini nostri Jesu Christi.

HIERONYMI IN LIBROS REGUM PRÆFATIO

(Vide inter Opera B. Hieronymi, tom. VIII, col. 547.)

LIBER PRIMUS SAMUELIS,

qui nobis

PRIMUS REGUM.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. — *Ramathaim Sophim, de monte, etc.* (ORIG., *hom. de Elcana.*) Sive *Armathaim*, quod in aſis codicibus habetur, etc., usque ad in quo nobilitas omnium virtutum fructificare dignoscitur.

(IB.) Hic habuit duas uxores, etc., usque ad hanc sobolem ex imitatione Annæ sicut et ipsa oremus.

(RAB., in *lib. Reg.*) Prius historicæ prophetiæ generatio dicenda, etc., usque ad cum soror ejus gauderet numerositate prolis.

(HIERON., *lib. de Nom. Heb.*) Elcana allegorice possessio Dei quæ est filius Dei, dicens: *Dominus possedit me*: qui bene vir unus, non numero, sed quia nunquam mutatur, nec a se aliter efficitur Deus. *Armathaim Sophim excelsa vel specula*, hæc est superna Jerusalem; de qua veniens, speculatione docuit, et morte sua possidere fecit.

Jeroſam, misericors.

Eliu, Dens meus.

Thoku, signatus.

Suph, effundens, quia per misericordiam ad nos veniens signatus in passione ait: *Deus meus, Deus meus (Matth. xxvii)*, ubi semetipsum exinaniens effudit, unde: *Unguentum effusum nomen tuum (Cant. i)*, effusam a suis invisibilibus ad nostra visibilia.

Ephrathæus, frugifer, quia donis Spiritus sancti abundat. *Ephrathæus* ab *Ephrata* uxore Caleb, vel *Ephrata* civitate, quæ post dicta est *Bethlehem*, vel ab *Ephraim* (ut nonnulli aiunt), quia fuit de *Ramatha* civitate *Ephraim*, quæ sita est in monte *Sophim*, qui mons est in tribu *Ephraim*.

(GREG., in *lib. Reg.*) *Phenenna* est synagoga, quæ secunda primum filios Deo per legem generabat, sed jam propter infidelitatem infecunda manet. *Anna* sterilis Ecclesia gentium quæ olim sterilis a prole spirituali, nunc gratia Christi redempta. *Anna* enim, quæ interpretatur gratia, Deo filios per baptismum et Spiritum sanctum gignit.

Silo. Est in nonagesimo milliario Neapoleos in regione *Athabitanæ*.

VERS. 3. — *Sacerdotes Domini* (GREG., *ibid.*). Quomodo sacerdotes Domini, qui inferius filii *Belial* di-

B cuntur? Eo tempore sacerdotes Domini dicti sunt, quando simulacrorum sacerdotes et falsorum deorum nominibus censebantur, ut hoc insigni ab illis discernantur. His enim verbis eorum fides, non vita, prædicatur, quia et pravitate exercebant operis, sed non errabant in fide conditoris.

Ophni, discalceatus, sive insania conversionis.

Phinees. (ORIG., *hom. de Elcana.*) Os mutum, scribas et Phariseos significat, etc., usque ad merito ergo dimissi sunt et Deo derelicti.

VERS. 4. — *Venit ergo dies et immolavit Elcana deditque Phenennæ, etc.* (HIER., *l. de tradit. Heb.*) Hæ partes, vestes intelliguntur, quæ in tribus festivitibus Paschæ videlicet, et Pentecostes, et Tabernaculorum, juxta morem illius gentis, uxoris, et liberis, ac famulis dabantur.

Annæ autem dedit partem unam tristis, quia nec habebat filios quibus amplius daret. *Phenennæ*, id est synagogæ, et filiis dedit partes, id est, temporalia bona, juxta illud: *Dedit eis regiones gentium (Psalm. civ)*. Et quia primum credita sunt illis eo quia Dei, *Annæ*, id est, Ecclesiæ gentium *dedit partem unam*, scilicet ingenium. Bene ait.

Tristis, quia concluderat Dominus vulvam ejus nondum enim advenerat tempus miserendi ejus, ut spirituali gratia fecundaretur. Sicut *Phenenna Annam*, ita synagoga gentilitatem despiciebat. Multi ex gentilibus Redemptoris adventum, ut in *Job* reperimus, expectaverunt, et quia in prece perseveraverunt, tandem redemptor fletu et non capienti cibum *Annæ*, consolationem adhibuit, dicens:

VERS. 8. — *Anna, cur fies?* Melior est Ecclesiæ vir suus, id est Christus, quam decem filii quos de synagoga edebat, qui Christum plus nonnunquam diligit, id est gratiam ejus, quam illos quos carnaliter pariebat.

VERS. 14. — *Dixitque ei.* Septuaginta, καὶ εἶπεν αὐτῇ κατὰ μέρος ἑλί.

Usquequo ebria eris? Homo videt in facie, Deus in corde. Heli æstimabat ebriam qui tantum os intuebatur: Dominus autem respexit ad orationem ejus, qui videbat cor ejus. Hic autem traditur nobis forma orandi ut non in multiloquio, sed in compau-